

*Wspaniałych Świąt Bożego Narodzenia spędzonych
w radosnej atmosferze
oraz
pomyślności i uśmiechu na każdy dzień
w nadchodzącym Nowym Roku*

*w imieniu Zarządu SA SGH
życzy Piotr Wachowiak*

Wolontariusze do Uniwersytetu Trzeciego Wieku SGH – pilnie poszukiwani!

Wolontariat to jeden z filarów warunkujących funkcjonowanie UTW SGH. Bez niego nie byłoby Uniwersytetu. Studenci SGH, i nie tylko, czasem także doktoranci, prowadzą w UTW SGH lektoriaty z pięciu języków, zajęcia z obsługi komputera i Internetu na różnych poziomach zaawansowania, a także zajęcia sportowe i rehabilitacyjne.

Słuchacze Uniwersytetu bardzo wysoko cenią sobie współpracę z młodymi ludźmi, doceniają ich cierpliwość, wysoką kulturę osobistą, poczucie humoru i zdolności pedagogiczne. Z czasem pomiędzy młodymi i nieco starszymi studentami nawiązują się bardzo bliskie więzi emocjonalne, oparte na wzajemnym szacunku, zaufaniu, zrozumieniu i akceptacji.

Praca z seniorami to okazja i możliwość sprawdzenia się w pracy dydaktycznej, zebrania niezbędnych doświadczeń, a także zweryfikowania autorskich programów nauczania. To też dla młodych ludzi satysfakcja, że uczestniczą w tak ważnym przedsięwzięciu.

Zapraszamy zatem wszystkich chętnych – studentów i absolwentów wszystkich kierunków studiów – do podjęcia współpracy z Uniwersytetem Trzeciego Wieku Szkoły Głównej Handlowej. Współpraca w wolontariacie odbywa się na

podstawie podpisanej umowy z UTW. Po każdym semestrze pracy wolontariusze otrzymują:

- zaświadczenia potwierdzające fakt prowadzenia zajęć (również z uwzględnieniem realizowanych programów autorskich);

- punkty za działalność społeczną przyznawane po każdym semestrze przez Samorząd Studencki SGH na wniosek Zarządu UTW SGH;

- zwrot kosztów zakupu biletu miejskiego.

Zajęcia odbywają się w budynkach SGH, od poniedziałku do piątku zależnie od dyspozycyjności przydzielonych przez Uczelnię sal – rano i popołudniami. W weekendy zajęć nie ma.

Rekrutację prowadzimy przed każdym rozpoczynającym się semestrem. Prosimy o przysyłanie aplikacji na adres kl34631@sgh.waw.pl lub utw@sgh.waw.pl z podaniem rodzaju zajęć oraz godzinami dyspozycyjności. Wskazany jest krótki opis doświadczenia w pracy z osobami starszymi.

Bezpośrednie informacje można otrzymać w sekretariacie UTW SGH, sala 208 w budynku A, tel. (22) 564 98 10.

SERDECZNIE ZAPRASZAMY!

*Krystyna Lewkowicz
Prezes UTW SGH*

Spotkanie noworoczne członków Stowarzyszenia Absolwentów SGH

10 stycznia 2011 r. o godz. 17:00 w klubie „Jajko” odbędzie się spotkanie noworoczne członków Stowarzyszenia Absolwentów SGH. Opłaty w wysokości 25 zł od osoby można dokonać do 5 stycznia 2011 r. w pok. 18, bud. F, w godz. 9:00–12:00 u p. Teresy Janiszewskiej.

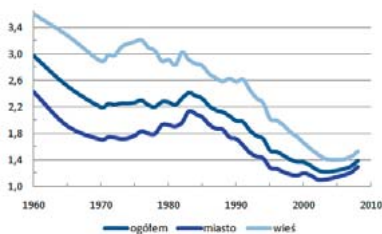
Serdecznie zapraszamy!

Wyzwania demograficzne Polski

Chociaż liczba dzieci rodzonych przez pojedynczą kobietę w naszym kraju dramatycznie spada od lat 80. XX wieku, to problem ten nie znajduje odpowiedniego odzwierciedlenia w polskim prawodawstwie. Kwestia niskiej dzietności, od dawna sygnalizowana przez środowiska akademickie, dopiero w ostatnim czasie została nagłośniona przez media. Coraz częściej politykom zadaje się pytania o ich program w zakresie przeciwdziałania starzeniu się populacji, lecz wielokrotnie udzielane odpowiedzi są zdawkowe i przepełnione sloganami. Również partie polityczne reprezentowane w parlamencie zdają się to zjawisko bagatelizować, proponując tylko pojedyncze, niekompletne sposoby rozwiązania problemu.

Total Fertility Rate (TFR), współczynnik dzietności, równy jest średniej liczbie urodzeń przez kobietę w ciągu całego życia. Jest to najczęściej używany i najbardziej dostępny wskaźnik dzietności obserwowanej w danej jednostce czasu, zazwyczaj w ciągu roku.

Rysunek 1. Współczynniki dzietności (TFR) w latach 1960-2006, Polska, miasta, wieś

Po okresie powojennego wyżu demograficznego (lata 50. XX wieku) Polska notowała systematyczny spadek liczby urodzeń żywych aż do końca lata 60., kiedy to notuje się odwrócenie trendu i wzrost liczby urodzeń aż do roku 1983¹. Stałemu wzrostowi liczby urodzeń na przestrzeni lat 1966-1983 towarzyszą fluktuacje współczynnika dzietności wokół stałego trendu na poziomie 2,2, gwarantującego jeszcze prostą zastępowalność pokoleń². Wzrost liczby urodzeń miał więc swoje źródło w zakładaniu własnych rodzin przez kobiety będące owocami powojennego wyżu lat 50., a nie we wzroście współczynnika dzietności. Od roku 1983 obserwujemy już wyraźny wpływ przemian kulturowych zaliczanych do drugiego przejścia demo-

graficznego, w wyniku którego systematycznie spada wartość współczynnika dzietności (rysunek 1), która pod koniec lat 80. przestaje gwarantować prostą zastępowalność pokoleń (1,991 w 1990 roku). Jak widać, procesy transformacyjne zachodzące w Europie Środkowo-Wschodniej nasiliły tempo przemian kulturowych, w tym i spadku współczynnika dzietności. W roku 2008 TFR w Polsce wynosił 1,39.

Konsekwencją spadającej dzietności, zarówno w krajach europejskich, jak i na całym świecie, jest zjawisko starzenia się populacji, czyli zmieniającej się struktury wiekowej społeczeństwa. Udział ludności w wieku powyżej 60 i powyżej 80 roku życia jest wyższy niż kiedykolwiek. Liczba osób w wieku 60 lat i więcej wzrosła z 200 milionów w 1950 r. do 670 milionów w 2008 r. Prognozy wskazują, że do 2050 liczba ta sięgnie dwóch miliardów³.

Opisywane zjawisko niesie za sobą trwałe, znaczące konsekwencje społeczno-ekonomiczne. Starzenie się ludności prowadzi nie tylko do wzrostu wieku średniego w populacji, ale także do spadku liczby osób w wieku produkcyjnym, jako że starsze generacje są zastępowane przez mniej liczne grupy młodych. Skutkuje to niekorzystnym wpływem na potencjalne czynniki pracy. Dodatkowo przy założeniu, że produktywność pracy spada wraz z wiekiem, rosnący udział starszych pracowników w sile roboczej doprowadzi do zmniejszenia całkowitej produktywności. Niektóre umiejętności, takie jak np. refleks, zanikają wraz z wiekiem. Ponadto, choć jednostki starsze cechują się większym doświadczeniem w pracy, spada ich zdolność do uczenia się. Starsi pracownicy mogą być mniej elastyczni w dostosowywaniu się do nowych rozwiązań i mniej podatni na trening, co może skutkować zahamowaniem innowacji. Starzenie się ludności jest również wyzwaniem dla instytucji państwa. Rosnące wydatki na emerytury i inne nakłady związane z wiekiem obywateli mogą wymagać podniesienia podatków, co może zniekształcić decyzje gospodarcze i wpłynąć na wzrost produktu krajowego brutto⁴.

Reasumując, ekonomiczne skutki starzenia się ludności są negatywne. Według szacunków Komisji Europej-

Piotr Kwiatkowski – absolwent studiów licencjackich SGH na kierunku ekonomia, zapałony żeglarz.

skiej (2002) wzrost PKB *per capita* w krajach unijnej piętnastki będzie około 0,4 punktu procentowego niższy niż w Stanach Zjednoczonych w latach 2000-2050 tylko z powodu spadku udziału ludności w wieku produkcyjnym w całej populacji⁵. Starzenie się populacji będzie miało silny wpływ na rynek pracy, wzrost gospodarczy i finanse publiczne Unii Europejskiej. Nie jest to zjawisko wybuchowe, a wręcz przeciwnie – to powolny i łatwo przewidywalny proces, którym dzięki temu można efektywnie zarządzać, pod warunkiem, że rządy dostrzegą ten problem i zastosują odpowiednie polityki⁶.

Zagadnieniu wpływu na dzietność czynników, takich jak: zmiana sytuacji ekonomicznej rodziny, nastawienie i normy odnośnie dzieci i rodzicielstwa, rozprzeźnienie się antykoncepcji, zmiany na rynku pracy i instytucje wspierające dzietność, pogodzenie pracy i życia rodzinnego i tym podobnych poświęcono wiele badań. Ich wyniki wskazują na duże znaczenie nastawienia i norm dotyczących związków, małżeństwa, a także roli kobiety i rodziców, które idą w parze ze spadkiem dzietności. Jednakże nie występuje korelacja między dzietnością a liczbą związków partnerskich w danych żadnego badanego kraju. Co więcej, kraje o wysokim współczynniku rozwodów cechują się wyższymi wskaźnikami dzietności niż te o stosunkowo niewielkiej liczbie rozwodów. Okazuje się więc, że liberalizacja norm i życia społecznego prowadzi wręcz do podniesienia dzietności. Rozpowszechnienie się antykoncepcji, jako jednej z przyczyn spadku dzietności, obecnie również nie znajduje po-

twierdzenia w danych empirycznych. To samo tyczy się zalegalizowania aborcji.

Nowe realia demograficzne panujące w krajach europejskich skłoniły rządzących do postawienia pytania, czy niepodjęcie interwencji mającej na celu minimalizowanie negatywnych skutków zjawiska starzenia się ludności poprzez podniesienie dzietności kobiet nie jest bardziej szkodliwe niż zastosowanie polityki prorodzinnej w oparciu o niepełną informację na temat determinant dzietności, faktycznego wpływu instrumentów tejże polityki oraz efektów zewnętrznych. W dzisiejszych czasach nie stawia się już raczej pytań typu: „Czy najlepszą polityką ludnościową państwa jest jej brak?”, gdyż większość krajów Europy na mniejszą lub większą skalę taką politykę już od dawna stosuje. Pytanie powinno brzmieć raczej: „Jakie jest miejsce polityki ludnościowej w kontekście polityki społecznej i gospodarczej?”. Jedną z odpowiedzi została udzielona już w latach 30. XX wieku przez noblistę Gunnara Myrdala, który twierdził, że polityka ludnościowa to zintensyfikowanie ważnej części polityki społecznej, rzutującej na instytucję rodziny. Obecnie idzie się już o wiele dalej, twierząc, że polityka ludnościowa powinna stać się nierozłączną częścią nowoczesnych polityk społecznych, co pozwoli na lepsze sformułowanie jej celów, oszacowanie wpływu, zapewnienie spójności z innymi dziedzinami życia społecznego i w konsekwencji ułatwienie wyboru odpowiednich instrumentów⁷.

Polityka prorodzinna może przynieść oczekiwany skutek tylko wtedy, gdy składa się z różnych współgrających elementów, dotyczących wielu aspektów życia społecznego. Z tego względu zawiera ona szerokie spektrum instrumentów, mających na celu wywołanie pożądanych zmian. Należą do nich zarówno uwarunkowania instytucjonalne, takie jak zagwarantowanie opieki nad dzieckiem pod postacią przedszkoli, jak i zasiłki, oraz inne świadczenia podnoszące dochód rodziny.

Ponieważ Polska zmagą się z jednymi z najniższych współczynników dzietności w Europie, do zagadnienia polityki prorodzinnej powinno przywiązywać się w naszym kraju szczególną wagę. Jednakże instrumenty oddziałujące na prokreację stosowane są wybiórczo i nie widać spójności w ich

wprowadzaniu. Przede wszystkim Polska charakteryzuje się znaczną, w porównaniu z Europą, różnicą pomiędzy partycypacją zawodową kobiet i mężczyzn. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest trudność w pogodzeniu pracy zarobkowej z macierzyństwem przez kobiety⁸, będąca konsekwencją między innymi niewystarczającej liczby przedszkoli i żłobków. Partycypacja zawodowa kobiet (47% w 2008 roku) wypada szczególnie niekorzystnie na tle krajów nordyckich, zarówno w porównaniu do najlepszej pod tym względem Islandii (73% w 2008 r.), jak i do najśłabszej w tym gronie Finlandii (niecałkowicie 58%). Pokazuje to, jak dużo Polska ma do nadgonienia w zakresie równości płci.

Udział dzieci uczęszczających do przedszkola należy w Polsce do najniższych w Europie, chociaż sytuacja znacznie poprawiła się w ostatnich latach. Jeszcze w 2002 roku tylko 35% 3, 4 i 5-latków było pod opieką przedszkoli, natomiast w 2008 wartość ta wzrosła aż do 49%⁹, pomimo spadku liczby przedszkoli w rozpatrywanym okresie. Jednakże w porównaniu do Francji, gdzie 99% dzieci w wieku 3-5 lat korzysta z usług systemu opieki nad dzieckiem, nasz kraj wypada blado.

Pierwsze kroki w stronę zwiększania dzietności zostały już w Polsce podjęte. Przykładowo, obok Szwecji, Polska jest jedynym krajem, w którym rodzice mają prawo do hojnych tymczasowych urlopów opiekuńczych (do 60 dni), wypłacany jest też jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka w wysokości 1000 zł. Rodzicom przysługuje urlop wychowawczy w wymiarze do 3 lat, możliwy do wykorzystania zanim dziecko osiągnie 4 rok życia. Jednakże jest to urlop bezpłatny, wszystkim rodzicom przysługuje jedynie dodatek w wysokości 400 zł miesięcznie w czasie jego trwania oraz jeśli kwota dochodu rodziny w przeliczeniu na jednego członka nie przekracza kwoty 504 zł, to rodzice są dodatkowo uprawnieni do zasiłku o wartości 68 zł, 91 zł lub 98 zł miesięcznie (na dziecko w wieku odpowiednio do 5 lat, 5-18 lat, 18-24 lata)¹⁰. Jak widać, gwarantowana kwota świadczenia w czasie urlopu wychowawczego nie jest powiązana z dochodem osiąganym przez rodziców przed urodzeniem ani nawet ze średnim wynagrodzeniem krajowym czy płacą minimalną. W kwestii wysokości świadczenia Polsce bardzo dale-

ko do krajów, takich jak Francja czy Szwecja, a koszt alternatywny posiadania dziecka jest u nas wciąż bardzo wysoki. Wysokość wydatków na rodzinę wynosi w Polsce niespełna 1% PKB¹¹, w porównaniu do 1,8% w krajach nordyckich czy 2,8% we Francji.

Choć rządzący i politycy zdali już sobie sprawę z zagrożeń niesionych przez starzenie się ludności, to nie potrafią przedstawić kompleksowego pakietu działań mających na celu podniesienie dzietności kobiet. Znikoma część polskich dzieci uczęszcza do żłobków, wciąż brakuje też przedszkoli. Poziom wydatków na politykę prorodziną w Polsce zdecydowanie odstaje od krajów cechujących się wyższą dzietnością. W połączeniu z brakiem kompleksowej reformy systemu emerytalnego negatywne ekonomiczne skutki starzenia się ludności mogą okazać się dla nas druzgocące.

Piotr Kwiatkowski

¹ Zob. M. Waligórska, A. Brustman, Z. Kostrzewa, L. Rutkowska, *Prognoza ludności na lata 2008-2035*, GUS, Warszawa 2009, s. 20.

² Zob. *ibidem*, s. 17.

³ Zob. David E. Bloom, David Canning, Günther Fink, *Population Aging and Economic Growth*, Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju, Commission on Growth and Development, Working Paper NO. 32, Waszyngton 2008, s. 2-12.

⁴ Zob. G. Carone, D. Costello, N.D. Guardia, G. Mourre, B. Przywara, A. Salomaki, *The economic impact of ageing populations in the EU25 Member States*, December 2005, s. 8-22.

⁵ Zob. G. Carone, D. Costello, N.D. Guardia, G. Mourre, B. Przywara, A. Salomaki, *op. cit.*, s. 8-22.

⁶ Zob. G. Carone, D. Costello, *Can Europe Afford to Grow Old?*, „Finance & Development. International Monetary Fund Magazine” 2006.

⁷ Zob. Nikolai Botev, „Can policies enhance fertility in Europe?” and questions beyond, „Vienna Yearbook of Population Research 2008”, s. 31.

⁸ Zob. Założenia ustawy o formach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, 30.06.2009, s. 1-3.

⁹ Obliczenia własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych.

¹⁰ Zob. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Wsparcie dla rodzin z dziećmi: zasiłek rodzinny oraz dodatki*, <http://www.mpips.gov.pl>.

¹¹ Zob. Olivier Thévenon, *Family policies in Europe: available databases and initial comparisons*, „Vienna Yearbook of Population Research 2008”, 2008, s. 173.

W listopadowym numerze „Absolwenta” została opublikowana I część artykułu autorstwa Piotra Wachowiaka pt. „Kształtowanie umiejętności przedsiębiorczych”. Dzisiaj zapraszamy do lektury II jego części.

Kształtowanie umiejętności przedsiębiorczych – cz. 2

Z przedsiębiorczością nierozzerwalnie związana jest kreatywność, która charakteryzuje się twórczym nastawieniem do rozwiązywania problemów. Nie wolno przedwcześnie przesądzać problemu, zajmować z góry upatrzonych pozycji. Kreatywność polega na umiejętności wykorzystywania informacji pochodzących z różnych dziedzin oraz wykorzystywaniu wyobraźni. Człowiek przedsiębiorczy powinien cały czas się uczyć. Osoby uczące się są bardziej optymistycznie nastawione do życia i z większym zapalem realizują swoje zamierzenia. Dzięki zachowaniom kreatywnym umie się poszukiwać najlepszego rozwiązania danego problemu, uwzględniając uwarunkowania, w jakich on powstał. Kreatywność sprzyja otwartemu poszukiwaniu nowych możliwości oraz pozwala utrzymać właściwy stosunek do siebie i do innych osób. Osoby kreatywne najczęściej posiadają zainteresowania. Dzięki nim są bardziej dynamiczne. Przy poszukiwaniu rozwiązań problemów należy zwracać szczególną uwagę na twórcze nastawienie do nich.

Jedną z podstawowych umiejętności przedsiębiorczych jest umiejętność podejmowania decyzji. Osoba przedsiębiorcza musi chcieć, umieć i nie bać się samodzielnie podejmować decyzji, które często są obciążone ryzykiem. Przy diagnozie problemu decyzyjnego istotną rolę odgrywa posiadanie informacji. Informacje powinny być aktualne, wiarygodne i dostępne. Należy zdawać sobie sprawę z tego, jakie są źródła informacji i które z nich są wiarygodne. Do poszukiwania wariantów rozwiązania danego problemu trzeba mieć podejście twórcze. Warianty muszą być rozpoznane, to znaczy trzeba przewidzieć skutki realizacji każdego z nich oraz określić prawdopodobieństwo ich zaistnienia, a także przewidzieć stopień pożądania tych skutków. Dostępność wariantów oznacza, że rozpatrywane mogą być tylko te warianty, które są dostępne w danej sytuacji. Ostateczne podjęcie decyzji powinno spoczywać na jednej osobie, która ponosi pełną odpowiedzialność za nią. Przed ostatecznym podjęciem decyzji należy zweryfikować poprawność procesu podejmowania decyzji

i zaakceptować ten wybór. Warto zaznaczyć, że decyzje racjonalne to takie decyzje, które podejmowane są w dobrej wierze, w oparciu o posiadane informacje i doprowadzające w konsekwencji do osiągnięcia założonego celu.

Osoba przedsiębiorcza musi umieć nawiązywać i podtrzymywać kontakt z innymi ludźmi. Dzięki innym osobom może realizować swoje cele i zaspakajać potrzeby. Umiejętności komunikacyjne polegają na:

- zwracaniu uwagi na rozmówcę;
- aktywnym jego słuchaniu i analizie informacji, które przekazuje;
- zadawaniu pytań w celu uzyskania dodatkowych informacji lub sprawdzeniu czy dobrze zrozumiał się rozmówcę;
- udzielaniu informacji zwrotnych rozmówcy.

Przygotowując się do rozmowy, należy zastanowić się nad argumentami, które przekonają rozmówcę do naszej racji. Każde prezentowane stanowisko musi posiadać uzasadnienie, dzięki niemu wypowiedź jest odbierana przez drugą stronę jako bardziej wiarygodna. Podczas rozmowy bardzo ważną sprawą jest zapewnienie odpowiedniego klimatu nastawionego na współpracę. Korzystny klimat sprawia, że rozmowa jest bardziej konstruktywna, ponieważ rozmówcy są bardziej skoncentrowani na temacie rozmowy. Trzeba stworzyć możliwości brania udziału w dyskusjach oraz wypowiedzania się przez młodych ludzi. Należy zwracać uwagę na asertywność w komunikacji przejawiającą się przede wszystkim w jasnym i precyzyjnym budowaniu zdań i argumentacji. Żeby przekonać ludzi do swoich racji, należy wszystko robić z pasją. Ludzie bardziej wierzą osobom, które są pełne entuzjazmu. Źródłem pasji jest połączenie wiary, entuzjazmu i emocji. Do tego, co się robi, należy mieć głębokie wewnętrzne przekonanie.

Chcąc mieć wpływ na inne osoby, trzeba być postrzeganym jako osoba wiarygodna, której można zaufać. Dlatego istotna jest umiejętność prezentacji własnej osoby. Podczas prezentacji bardzo ważna jest postawa. Należy mieć motywację do mówienia. Istotne jest po-

zytywne nastawienie do słuchaczy, które przejawia się w otwartości do osób, do których się mówi.

Kształtowanie umiejętności przedsiębiorczych nie jest łatwym zadaniem. Wymaga bardzo dużego zaangażowania oraz doświadczenia i wiedzy. Kluczem do zachowań przedsiębiorczych jest posiadanie wizji, wiedzy oraz chęci do działania. Jest to bardzo ciężka praca.

Piotr Wachowiak

Absolwencie, zostaw swoje dane kontaktowe!

Drodzy Absolwenci,

Zapraszamy do odwiedzenia strony internetowej Biura ds. Absolwentów (www.sgh.waw.pl/ba/) w celu pozostawienia swoich aktualnych danych kontaktowych, tak byśmy mogli informować Was o istotnych wydarzeniach z życia SGH, w tym o uroczystości ukończenia studiów, na którą będziemy chcieli wkrótce zaprosić tych z Was, którzy obronili prace licencjackie lub magisterskie po 1 października br. Prosimy o wypełnienie ankiety, która znajduje się pod adresem: www.sgh.waw.pl/ba/dane_absolwenta

ABSOLWENT

Miesięcznik Stowarzyszenia
Absolwentów SGH

redaktor naczelny
Piotr Wachowiak

redaktor prowadzący

Anna Matysiak
tel. 22 564 98 36
e-mail: sasgh@sgh.waw.pl

zespół redakcyjny
Krystyna Lewkiewicz
Bartosz Majewski
Olga Biaduń

Adres redakcji
Stowarzyszenie Absolwentów SGH
„Absolwent”
al. Niepodległości 162, pok. 133
02-554 Warszawa